

Tema 10 La poesia de Miquel Martí i Pol ha aconseguit un gran ressò social. Explica-ho i raona-ho.

Nascut a Roda de Ter (Girona) el 1929, de família treballadora, alguns trets de la seua biografia són essencials per a entendre la seua obra i el ressò social que ha assolit. D'una banda, el lligam amb el seu poble i la fàbrica tèxtil on visqué sempre i i treballà des de molt jove. És un poeta **compromés amb la seua classe i la seua terra**. De l'altra, l'**experiència d'una malaltia** degenerativa – l'esclerosi múltiple – que contragué als anys 70.

A partir dels anys 80 comença una relació d'amistat i d'estreta **col·laboració amb el cantautor Lluís Llach**. Els discos *Un pont de mar blava* (tema del mestissatge mediterrani, i de la germanor entre les cultures catalana, grega i àrab) o "I amb el somriure, la revolta". contenen cançons escrites pel poeta o conjuntament, així com poemes musicats per Llach. A partir d'ací, l'aparició de Martí i Pol en concerts multitudinaris d'aquest cantant i la seua presència en mitjans de comunicació (entrevistes a la ràdio o la tv, diaris o revistes) contribuïren a fer-ne un **personatge mediàtic i conegut**. També han col·laborat a popularitzar Martí i Pol altres cantants com ara Paco Muñoz, el grup de rumba-fusió "Rauxa" (poema *Collarets de llum*), Ramon Muntaner (*Les quatre banderes*) o Jaume Arnella (*L'Elionor*), amb versions de poemes seus.

Aquesta poesia, de **lectura directa i accessible**, connecta també temàticament amb les **preocupacions de les persones** en les dos tendències principals que presenta:

1.- **REALISME HISTÒRIC**: pinta amb realisme el món quotidià dels obrers, de les dones que treballen a casa, dels jubilats... que apareixen com vertaders herois de la pròpia existència quotidiana. Tracta els personatges amb gran tendresa i sovint els personalitza amb noms i cognoms concrets. Tot això, amb un llenguatge directe, col·loquial i narratiu. Hi trobem obres com *El poble* (1966) o *La fàbrica* (1959-1972) representatives d'aquest bloc.

El moment de transició vers la segona tendència :està marcat pel diagnòstic de la malaltia.

2.- **INTERIORITZACIÓ**: amb expressió del patiment, la solitud, i la reflexió sobre la mort. La pèrdua de la seua dona marca també una crisi personal en obres com *Vint-i-set poemes en 3 temps* (1972), *Cinc esgrafiats a la mateixa paret* (1975), *Estimada Marta* (1978). Aquesta última, amb una estabilització de la malaltia, reflecteix un optimisme recuperat amb dosis d'erotisme i reflexió cívica.

Ja als anys 90, torna a aparéixer el desencís i la inseguretat, no sols de caire personal, sinó provocats per la reflexió sobre fets socials o polítics sobre els quals adreça una mirada crítica.

Així doncs, Martí i Pol (mort el 2003) és ara per ara un poeta conegut, llegit i "escollat". A més a més, està considerat com "poeta del poble" per temàtica, llenguatge i biografia.

SELECCIÓ DE POEMES de Miquel Martí i Pol.

Lectura del poema "L'Elionor" de l'obra "La fàbrica" (llibre de text pàg. 280)

TORNA NADAL (Per preservar la veu)

L'arbre desvella sons i el vent escriu
ratlles de llum damunt la pell de l'aigua
tot és misteri i claredat extrema.

Torna nadal i torna la pregunta.

¿Proclamarem la pau amb les paraules
mentre amb el gest afavorim la guerra?

ENYOR (Per preservar la veu)

Els crits de la xicalla em destorben
Però seria injust culpar-los a ells
d'aquesta lassitud melangiosa
Que d'uns dies ençà s'ha apoderat de mi.
Tampoc el vent, que bufa amb desmesura,
n'és culpable
ni l'excès de claror que m'obliga a servir
les parpelles mig closes.
Certament, seria còmode i fàcil
- i alhora injust- atribuir el que em passa
a qualsevol d'aquestes causes;
sé de molta gent que ho fa.
Però jo no vull caure en el parany
d'instal·lar-me en l'enyor com en una casa buida
dins la qual només se sent el ressò
dels propis passos.

UN SONET PER A TU (Andorra)

Un sonet per a tu que em fas més clar
tant el dolor fecund com l'alegria
un sonet amb els mots de cada dia
amb els mots de conèixer i estimar.

Discretament l'escriu, i vull pensar
que el rebràs amb discreta melangia,
com si es tractés d'alguna melodia
que sempre és agradable recordar.

Un sonet per a tu, només això
però amb aquell tot teu de fantasia
que fa que els versos siguin de debò.

Un sonet per a tu que m'ha permès
de dir-te clarament el que volia;
més enllà de tenir-te no hi ha res.

CALLADAMENT (llibre d'absències)

Des d'aquesta aspra solitud et penso
ja no hi seràs mai més quan treguin fulles
els pollancs que miràvem en silenci
des del portal de casa.

Tantes coses
se m'han perdut amb tu que em resta a penes
l'espai de mi mateix per recordar-te.

Però la vida, poderosa, esclata
fins i tot en un àmbit tan estricte.
Tu ja no hi ets i els pollancs han tret fulles,
el verd proclama vida i esperança
I jo visc, i és vivint que puc pensar-te
i fer-te créixer amb mi fins que el silenci
m'engoleixi com t'ha engolit per sempre.

LES QUATRE BANDERES (Altres p. i cançons)

Tenia quatre banderes
tres les vaig perdre en combat;
la bandera que fa quatre
l'he desada en un calaix.
No la'n trauré fins que bufi
ben fort el vent de llevant
i s'endugui aquest mal aire
que ens toca de respirar
Tenia quatre banderes
Tres les vaig perdre en combat.

Tenia un jardí amb tres arbres
un mal vent me'ls ha esfullat.
Amb el jardí ple de fulls
no fa de bon caminar.
El mal vent encara bufa
Jo no em canso d'esperar:
per cada fulla caiguda
als arbres hi neix un tany
Tenia un jardí amb arbres
Un mal vent me'ls ha esfullat.

De dos amors que tenia
l'un en terra, l'altre en mar
el de terra l'empresonen
l'altre viu exiliat
Jo ni ploro pel de terra
ni em lamento pel de mar.
Plor i laments de què serveixen?
Gent que lluiti és el que cal.
De dos amors que tenia,
l'un en terra, l'altre en mar.

Tinc una llengua tan viva
com les més vives que hi ha.
Si quan parlo s'esperveren,
jo que sí, em poso a cantar.
Canto i canto i cantaria
si pogués més fort i clar.
Quan les cançons fossin pedres,
vinga fones i al combat!
Tinc una llengua tan viva
com les més vives que hi ha.

Amors, arbres i banderes
són mots de bon recordar.
Qui n'aprén la catarella
mai més no l'oblidarà.
Si de cas no l'heu apresat,
no us canseu de preguntar,
que si els mots són com la pluja
la terra som tots plegats.

PA AMB TOMÀQUET (Altres p. ...)

Déu ens dó ser catalans
per menjar bon pa amb tomàquet
amb un raig d'oli discret
i un poc de sal si fa falta;
pa de pagès si pot ser
que és més saborós que els altres
i tomàquet ben madur
però que no ho sigui massa.

Déu ens dó un tall de pernil
o llonganissa ben ampla
perquè acompanyin el pa
ben sucadet amb tomàquet
pernil de bon mastegar,
llonganissa de la Plana
que els osonencs en això
tenim molta anomenada.

Déu ens dó tot el que he dit
i bons amics a la taula
per compartir el que mengem
i fer petar la xerrada
que conversar amb els amics
sempre sol despertar gana
i el menjar, si és compartit,
resulta més agradable.

COLLARETS DE LLUM Canta P. Muñoz

Collarets de llum/quan la tarda fina
Si el rostoll s'adorm/tot és de joguina.

Un estel petit/obre l'ull i parla
-¿On serà l'amor/que no puc trobar-la?

-On serà l'amor?/fa la lluna bruna
l'he cercat pertot/que n'estic dejuna.

I l'amor ocult/entre satalies
Riu que riu content/de ses traïdories.

Collarets de llum/quan la tarda fina
si el rostoll s'adorm/tot és de joguina.

Prou l'estel petit/i la lluna clara
cercaran l'amor/més i més encara.

Se'n riuran els camps/i les ribes pures
I els pollans i el riu/i el pla i les altures.

Se'n riuran els grills/i els ocells cantaires
i el vent remorós/i els follets rondaires.

Amors, arbres i banderes
són mots de bon recordar.

I ell, entaforat/entre satalies
Contarà a la nit/noves traïdories.

Collarets de llum/quan la tarda fina
Si el rostoll s'adorm/tot és de juguina.

SI PARLO DE LA MORT (Quadren de vacances)

Si parlo de la mort és perquè em moro
i al capdavant més val parlar de coses
que hom coneix intensament. La meua
mort, per exemple, la tinc ben sabuda,
fa molt de temps que vivim i encara
conviurem molt de temps, fins que es resolgui
d'un cop per sempre el plet que mai no aporta,
malgrat els aldarulls, sengles sorpreses.
Llavors serà el moment de l'elegia
i algú hi haurà de fer-me el panegíric
(en català, si us plau, i en decasíl·labs)
que jo, bo i mort, escoltaré amb respecte.
Mentrestant parlo de la mort, tal volta
perquè és allò que tinc més viu i pròxim,
per no caure en subtils pedanteries
que, fet i fet, no porten a cap banda.
Parlo, doncs, de la mort, i a més em moro.
No es pot pas demanar més honradesa.

DEMOCRÀCIA (Llibre de les solituds)

Els figurants que seuen a la dreta
De l'escenari, que s'intercanviïn
regularment amb els de l'altra banda,
és a dir, amb els que seuen a l'esquerra.
Quan es trobin al mig, es poden dir
tot el que els passi pel cap, des d'insults
a paraules amables, circumspectes,
poden adoptar un aire displicent,
o bé irritat, o de perdonavides,
i fins i tot poden iniciar
un simulacre de baralla física
que el públic sempre sol aplaudir amb ganes.
Un cop ben asseguts a les poltrones
que repleguin la representació
però tenint en compte que els papers
són canviats i cal posar més èmfasi
per tal de fer versemblant l'espectacle.
Comptaré fins a tres.

- I jo?
- Un moment.

Vós... què? Vós a paludir i encara gràcies.

NOTICE (Altres poemes i cançons)

Si fa no fa
a la mateixa hora
que el senyor Neil Armstrong
astronauta nord-americà
posava els seus peus per primera vegada
damunt la superfície de la lluna,
la meua dona i jo,
en pijama,
matàvem a cops d'escombra
un ratolí
que se'ns havia entaforat
a la cambra
a primera hora del vespre
i que fins aleshores
no havíem aconseguit
de localitzar.